

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісівництва, лісових культур та таксації лісу*

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

Клячківський Олексій Миколайович

УДК 630*33

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ДИНАМІКА ЛІСОЗАГОТІВЛІ В ЛІСАХ ДП «СЛОВЕЧАНСЬКИЙ
ЛІСГОСП АПК»
205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Клячківський О.М.
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Дячук П.П.
(прізвище, ім'я, по батькові)
PhD
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ 6 від «05» 12 2023 р.

Завідувач кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу

К.с.-г.н., доцент _____ Юрій СІРУК

«05» 12 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар

_____

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Ірина ДУБНИЦЬКА.

(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Клячківський О.М. Динаміка лісозаготівлі в лісах ДП «Словечанський лісгосп АПК». - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Із використанням аналітичного порталу Лісового аналітично-інноваційного центру було проведено аналіз структури лісозаготівлі як на регіональному рівні, так і на рівні філії. Визначено динаміку лісозаготівлі від основних рубок за 2019-2023 роки. Встановлено, що за останні роки збільшилися обсяги лісозаготівлі від проведення суцільнолісосічних рубок та рубок догляду. Натомість зменшилися обсяги санітарних вибіркових рубок, також зменшилася інтенсивність даних рубок.

Ключові слова: обсяги лісозаготівлі, рубки, товарна структура деревини, аналітичний портал.

ANNOTATION

Klyachkivskyi O.M. Dynamics of logging in forests of subsidiary company «Slovechne Forestry of APC» - Manuscript qualification work.

Qualification work for the master's degree in specialty 205 - forestry. - Zhytomyr Polissya National University, Zhytomyr, 2023.

With the use of the analytical portal of the Forest Analytical and Innovation Center, an analysis of the structure of logging was carried out both at the regional level and at the branch level. The dynamics of logging from the main fellings for 2019-2023 have been determined. It has been established that in recent years, the volume of logging has increased due to principal felling and tending felling. Instead, the volumes of sanitary selective felling decreased, and the intensity of these fellings also decreased.

Keywords: volumes of logging, felling, commodity structure of wood, analytical portal.

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ДИНАМІКА ЛІСОЗАГОТІВЛІ ТА ТОВАРНА СТРУКТУРА ЗАГОТОВЛЕНОЇ У ПІДПРИЄМСТВАХ ЖОКАП «ЖИТОМИРОБЛАГРОЛІС» ДЕРЕВИНИ	7
1.1. Динаміка обсягів лісозаготівлі у підприємствах ЖОКАП «Житомироблагроліс»	7
1.2. Технічна придатність заготовленої деревини ЖОКАП «Житомироблагроліс»	9
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЛІСОВОГО ФОНДУ ДП «СЛОВЕЧАНСЬКЕ ЛГ АПК»	14
РОЗДІЛ 3. ДИНАМІКА ЛІСОЗАГОТІВЛІ В ЛІСАХ ДП «СЛОВЕЧАНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»	20
Висновки	26
Список літератури	27

ВСТУП

Актуальність теми дослідження

Ефективність лісозаготівлі в Україні характеризується різними аспектами. Лісова і деревообробна промисловість є важливою частиною економіки України, проте Україна має обмежені лісові ресурси з загальною площею лісового фонду 15,9% від території країни [11]. Лісозаготівельна промисловість розвинена переважно в Івано-Франківській, Закарпатській областях та в Поліссі. Заготівля деревини здійснюється на промисловій основі, і щорічно в Україні заготовлюється близько 15 млн кубометрів деревини [30]. Важливою частиною є також лісохімічне виробництво, особливо в Івано-Франківській, Закарпатській, Житомирській областях. Для підтримки галузі функціонують науково-дослідні інститути, такі як Український науково-дослідний інститут лісівництва та агролісомеліорації, одним із завдань якого є моніторинг лісокористування.

Мета та завдання роботи.

Основним завданням кваліфікаційної роботи було проаналізувати структуру деревини за видами рубок у межах підприємства.

Для успішного здійснення мети було заплановано виконання таких завдань:

- Визначити основні характеристики лісового фонду підприємства.
- Проаналізувати структуру деревини за видами та системами рубок у межах регіону .
- Проаналізувати структуру лісозаготівлі у розрізі видів рубок в умовах ДП «Словечанський лісгосп АПК».

Об'єкт досліджень: лісозаготівля від основних видів лісокористування.

Предмет досліджень: обсяги лісокористування в межах підприємства та його структурних підрозділів.

Методи досліджень: було застосовані аналітично-статистичні методи із використанням бази даних ВО «Укрдержліспроект», аналітичного порталу Лісового аналітично-інноваційного центру із опціями для математично-статистичного обробітку даних та відповідної інтерпритації результатів досліджень.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. По матеріалах виконаних досліджень було опубліковано 3 наукові праці, з яких одна одноосібно:

1. Авраменко В., Клячківський О., Левицький О., Остапенко Ю. Цвиґа А. Динаміка лісозаготівлі у підприємствах ЖОКАП «Житомироблагроліс». Лісівництво, деревообробка та озеленення: стан, досягнення і перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (ДБТУ, 24-25 жовтня 2023 р.). — Харків, 2023. С. 22.

2. Клячківський О. Динаміка лісозаготівлі в лісах ДП «Словечанський лісгосп АПК». Ліс, наука, молодь. Матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. (23 листопада 2023 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 59.

3. Клячківський О., Гусаревич Д. Основні показники лісового фонду ДП «Словечанське ЛГ АПК». Ліс, наука, молодь. Матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. (24 листопада 2021 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 102.

Практична значущість результатів дослідження. Проведений аналіз дозволяє виявити слабкі сторони при плануванні рубок формування і оздоровлення та рубок головного користування з метою рентабельного ведення лісового господарства в експлуатаційних лісах.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 32 сторінок, з яких 25 сторінок – це основна частина. У роботі також міститься 7 таблиці, 13 рисунків. Аналіз інформаційних даних забезпечило опрцювання даних з 47 джерел.

**РОЗДІЛ 1. ДИНАМІКА ЛІСОЗАГОТІВЛІ ТА ТОВАРНА СТРУКТУРА
ЗАГОТОВЛЕНОЇ У ПІДПРИЄМСТВАХ ЖОКАП
«ЖИТОМИРОБЛАГРОЛІС» ДЕРЕВИНИ**

**1.1. Динаміка обсягів лісозаготівлі у підприємствах ЖОКАП
«Житомироблагроліс»**

Із використанням аналітичного порталу ЛІАЦ було проаналізовано динаміку лісозаготівлі за 2020-2022 рр. Аналіз здійснювався по 10-ти дочірніх підприємствах, які підпорядковані Житомирському обласному комунальному агролісогосподарському підприємству «Житомироблагроліс» [47].

У період з 2020 по 2022 роки загалом по підприємству загальний обсяг лісозаготівлі скоротився майже на 9,5 %. Низхідна динаміка обсягів лісозаготівлі відмічена лише у 5 дочірніх підприємствах (таблиця 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів лісозаготівлі дочірніх підприємств, м³ [47]

Дочірні підприємства	Роки		
	2020	2021	2022
ДП «Словечанський лісгосп АПК»	174096	114478	110920
ДП «Малинський лісгосп АПК»	143085	105983	99432
ДП «Олевський лісгосп АПК»	120716	96299	97074
ДП «Пулинський лісгосп АПК»	79645	90624	95884
ДП «Романівський лісгосп АПК»	76442	65806	61336
ДП «Коростенський лісгосп АПК»	67044	65468	66162
ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	67005	84971	85297
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»	40948	49670	43224
ДП «Радомишльський лісгосп АПК»	37875	58755	54968
ДП «Новоград-Волинський лісгосп АПК»	30013	36978	43339
Разом	836869	769032	757636

Проте саме ці підприємства є найбільш потужними, оскільки забезпечують майже 70% від загального обсягу заготовленої деревини. Найбільш істотним є зменшення лісозаготівлі в таких підприємствах як ДП «Словечанський лісгосп АПК» (-36 %), ДП «Малинський лісгосп АПК» (-30 %), ДП «Олевський лісгосп АПК» (-19 %) і ДП «Романівський лісгосп АПК» (-20 %). Натомість істотно збільшилися обсяги заготовленої деревини у ДП «Радомишльський лісгосп АПК» (+45 %), ДП «Новоград-Волинський лісгосп АПК» (+44 %), ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» (+27 %) і ДП «Пулинський лісгосп АПК» (+20 %) [47].

За період 2020-2022 років відбулися також певні зміни в структурі лісозаготівлі в розрізі видів рубок (таблиця 2).

Таблиця 2

Динаміка структури лісозаготівлі в дочірніх підприємствах, % [47]

Вид рубки	Роки		
	2020	2021	2022
СР	27,1	40,4	41,8
СРС	6,9	7,4	11,9
ВСР	61,8	46,0	40,0
ОСВ	0,0	0,1	0,1
ПРЧ	0,1	0,2	0,2
ПРЖ	0,9	1,3	1,4
ПРХ	2,1	2,3	2,1
Інші рубки	1,1	2,4	2,5
Разом	100,0	100,0	100,0

Загалом дану динаміку можна вважати позитивною, оскільки збільшилася питома частка рубок головного користування та рубок догляду, натомість зменшилася частка деревини від проведення санітарних рубок. Частка заготовленої деревини від суцільнолісосічних рубок збільшилася на 53

%. Заготівля від рубок догляду зросла за рахунок нерентабельних або малорентабельних рубок, тому розглядати цей факт не є економічно позитивним для підприємств. Майже на 72 % збільшилася частка лісозаготівлі від суцільних санітарних рубок, що вказує не стільки на загострення санітарного стану в лісах, як на зміну регламенту проведення санітарних рубок. Це підтверджує зменшення частки лісозаготівлі від вибіркового санітарних рубок. У порівнянні із 2020 роком значною мірою зросла участь інших рубок у загальному обсязі заготівлі деревини - на 128 %. Найбільше деревини при цьому вирубується при проведенні ліквідації захаращення і розчищенні кварталних просік [47].

1.2. Технічна придатність заготовленої деревини ЖОКАП «Житомироблагроліс»

За допомогою аналітичного порталу ЛІАЦ проаналізовано вихід деревини за технічною придатністю за період 2022-2023 рр [4]. Аналіз проводився по 10-ти дочірніх підприємствах, котрі входять до структури Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» [43].

За 2022 рік та 3 квартали 2023 року підприємствами підпорядкованими ЖОКАП «Житомироблагроліс» було заготовлено 1,46 млн м³ деревини (табл. 3) [5].

Товарна структура заготовленої деревини істотно відрізняється по дочірнім підприємствам, що, головним чином залежало від структури лісокористування [14, 21, 35]. У підприємствах, котрі мали більшу частку ліквіду від проведення рубок головного користування відмічені дещо вищі показники виходу ділової деревини (ДП «Малинський лісгосп АПК», ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», ДП «Коростенський лісгосп АПК»). Найкращим є вихід ліквідної деревини у ДП «Словечанський лісгосп АПК» ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», ДП «Пулинський лісгосп АПК» і ДП «Звягельський лісгосп АПК» - до 92 %.

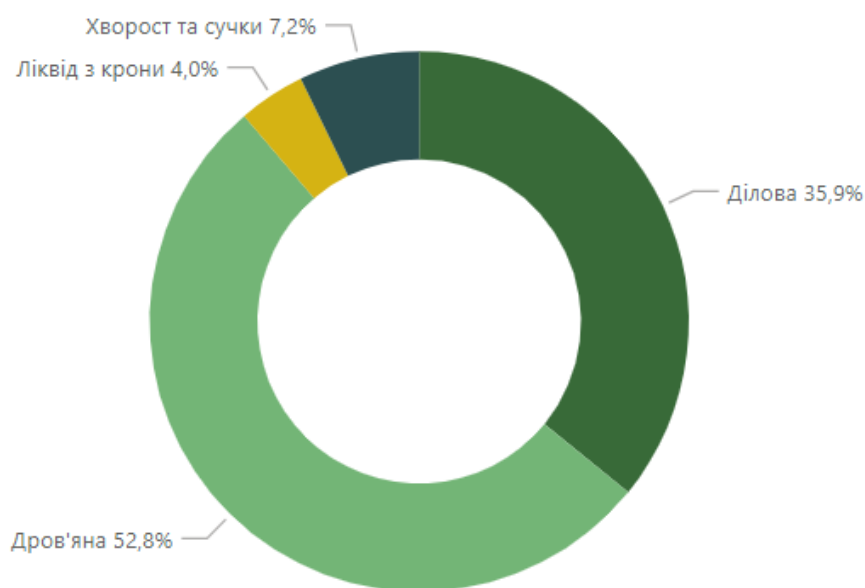
Табл. 3

Товарна структура заготовленої дочірніми підприємствами деревини за 2022-2023 роки [4]

Лісокористувач	Вирубуваний запас, м ³	Товарна структура деревини, %			
		Ділова	Дров'яна	Ліквід з крони	Хмиз і сучки
ДП "Олевський лісгосп АПК"	206940	22,4	57,4	2,9	17,3
ДП "Малинський лісгосп АПК"	205071	26,6	57,4	1,8	14,2
ДП "Словечанський лісгосп АПК"	204745	17,3	76,7	1,7	4,3
ДП "Пулинський лісгосп АПК"	185084	14,4	75,9	3,4	6,4
ДП "Ємільчинський лісгосп АПК"	162469	29,8	58,3	4,0	8,0
ДП "Коростенський лісгосп АПК"	127755	27,5	60,1	2,6	9,8
ДП "Романівський лісгосп АПК"	116966	21,6	64,4	3,2	10,8
ДП "Радомишльський лісгосп АПК"	96776	17,6	63,9	1,4	17,2
ДП "Коростишівський лісгосп АПК"	87744	25	60,3	2,6	12,1
ДП "Звягельський лісгосп АПК"	67750	24,8	64,4	3,5	7,3
Всього	1461300	22,4	64,2	2,7	10,7

Найнижчими показниками ліквідності деревини від проведення рубок відзначилися такі підприємства як ДП «Радомишльський лісгосп АПК» і ДП "Олевський лісгосп АПК" [5].

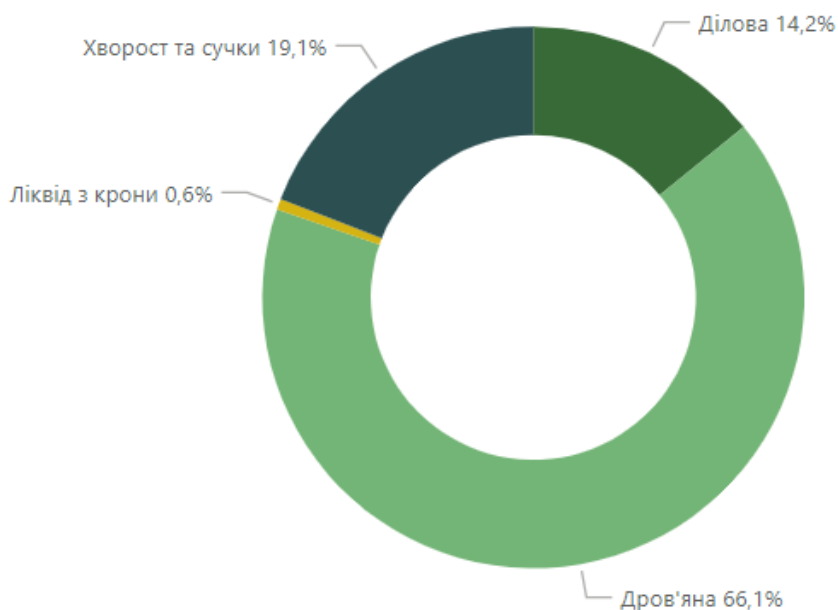
Від проведення рубок головного користування вихід ділової деревини склав у середньому близько 36 % (рис. 1). Найкращим він виявився у ДП «Малинський лісгосп АПК» - 50 %, найгіршим – у ДП «Олевський лісгосп АПК» – 27 %. Значною мірою на вихід ділової деревини вплинув породний склад насаджень лісосічного фонду [19, 39, 42] .

Рис. 1. Структура деревини від суцільнолісосічних рубок у підприємствах ЖОКАП у 2022-2023 рр. за технічною придатністю (згенеровано аналітичним порталом ЛІАЦ) [46]

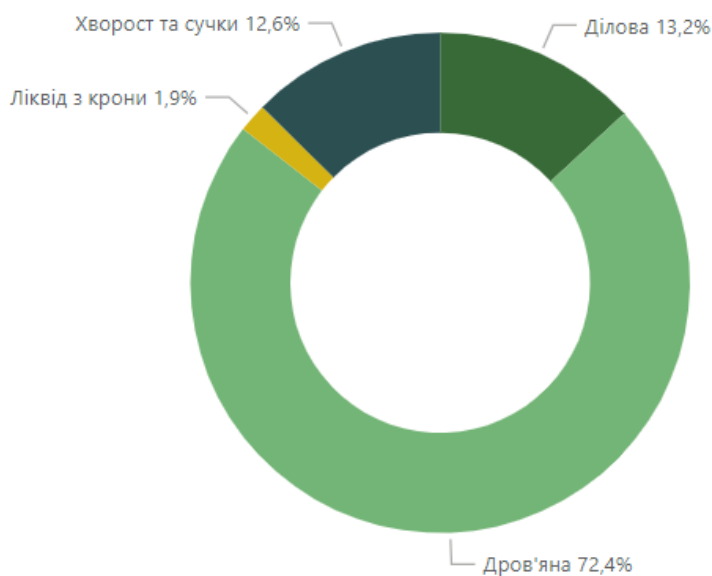
При проведенні рубок догляду ліквідність деревини склала в середньому близько 80 %. Загалом по підприємствам частка ділової деревини склала 14% (рис. 2).

Найвищими є показники виходу ділової деревини у ДП «Коростенський лісгосп АПК» і ДП «Малинський лісгосп АПК» - 18-19 %. Найменша частка ділової деревини від рубок догляду відмічена у ДП «Звягельський лісгосп АПК» і ДП «Радомишльський лісгосп АПК» - 4-6 % [5].

Рис. 2. Структура деревини від рубок догляду у підприємствах ЖОКАП у 2022-2023 рр. за технічною придатністю (згенеровано аналітичним порталом ЛІАЦ) [46]

Від проведення санітарних рубок вихід ліквідної деревини є порівняно вищим, ніж при рубках догляду – 88 % [17, 26], проте частка ділової деревини є майже однаковою - 13 % (рис. 3).

Рис. 3. Структура деревини від рубок догляду у підприємствах ЖОКАП у 2022-2023 рр. за технічною придатністю (згенеровано аналітичним порталом ЛІАЦ) [46]

У розрізі дочірніх підприємств показники виходу ділової деревини від санітарних рубок досить сильно варіюють. Найвища частка ділової деревини відмічена у ДП «Коростишівський лісгосп АПК» і ДП «Олевський лісгосп АПК» - 20-22 %, дещо менше у ДП «Малинський лісгосп АПК» і ДП «Коростенський лісгосп АПК» - 19 %. Найнижчий показник виходу ділової деревини від санітарних рубок виявився у ДП «Пулинський лісгосп АПК» - на рівні 1 % [5].

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЛІСОВОГО ФОНДУ ДП «СЛОВЕЧАНСЬКЕ ЛГ АПК»

Дочірнє підприємство «Словечанський лісгосп АПК» розташоване на півночі Житомирської області на території Коростенського району. Загальна площа лісгоспу за даними лісовпорядкування складає 72,08 тис. га [1].

Загальна площа лісових ділянок підприємства становить 64,046 тис. га або 88,9 % [2]. Площі непокритих лісовою рослинністю ділянок становлять 4,687 тис. га (6,5 %), це переважно незімкнуті лісові культури – 0,849 (18,1 %), зруби – 1,097 тис. га (23,4 %) [4,6], галявини та пустирі – 0,721 тис. га (15,4 %), біогалявини – 0,548 га (11,7 %), лісові шляхи, протипожежні розриви, канави, просіки – 0,773 тис. га (16,5 %) та інші категорії лісових ділянок – 0,699 тис. га (14,9 %) (рис. 4).

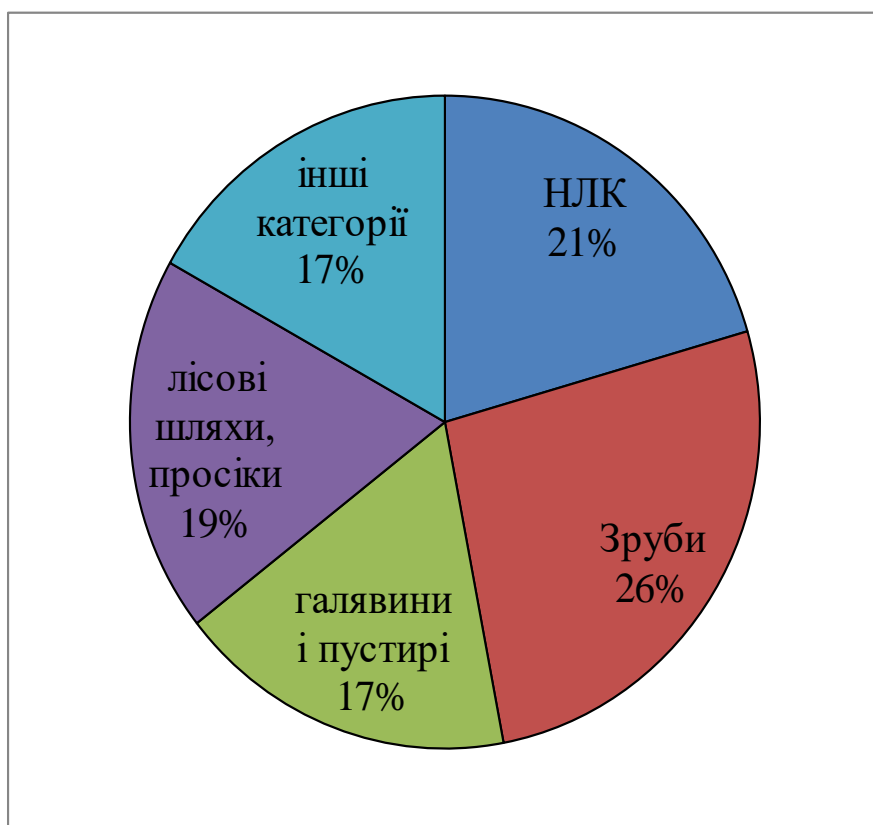
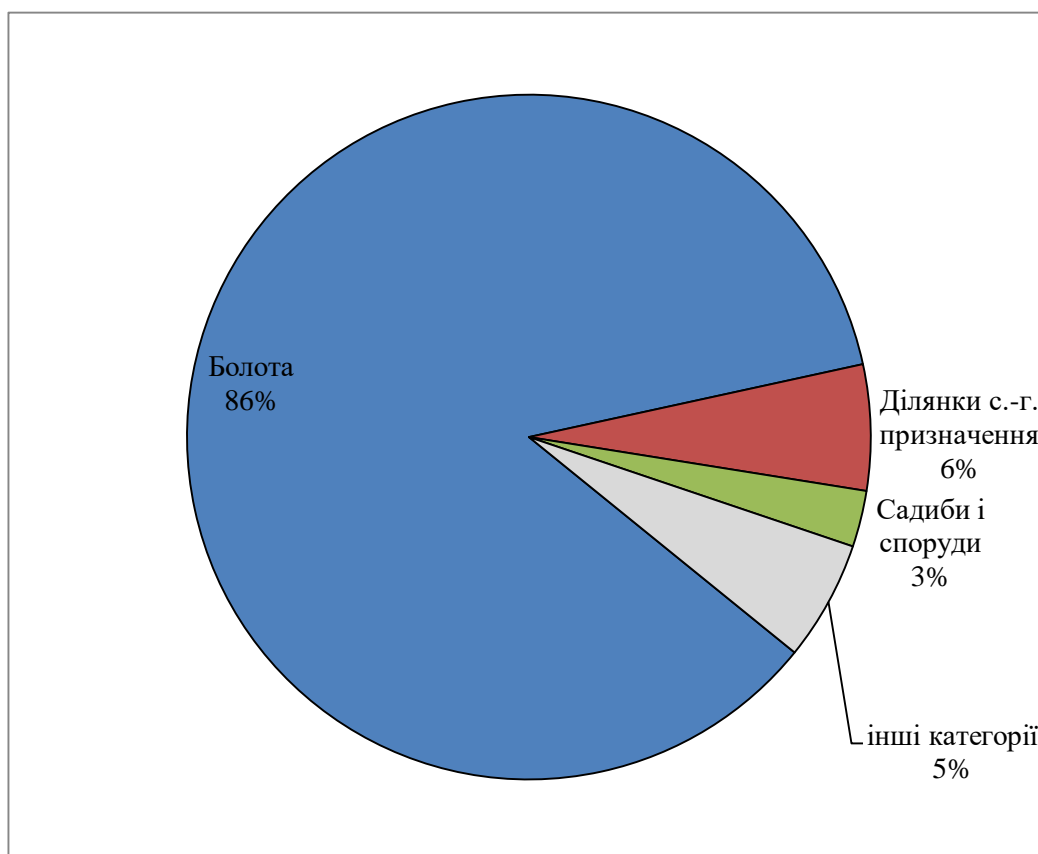

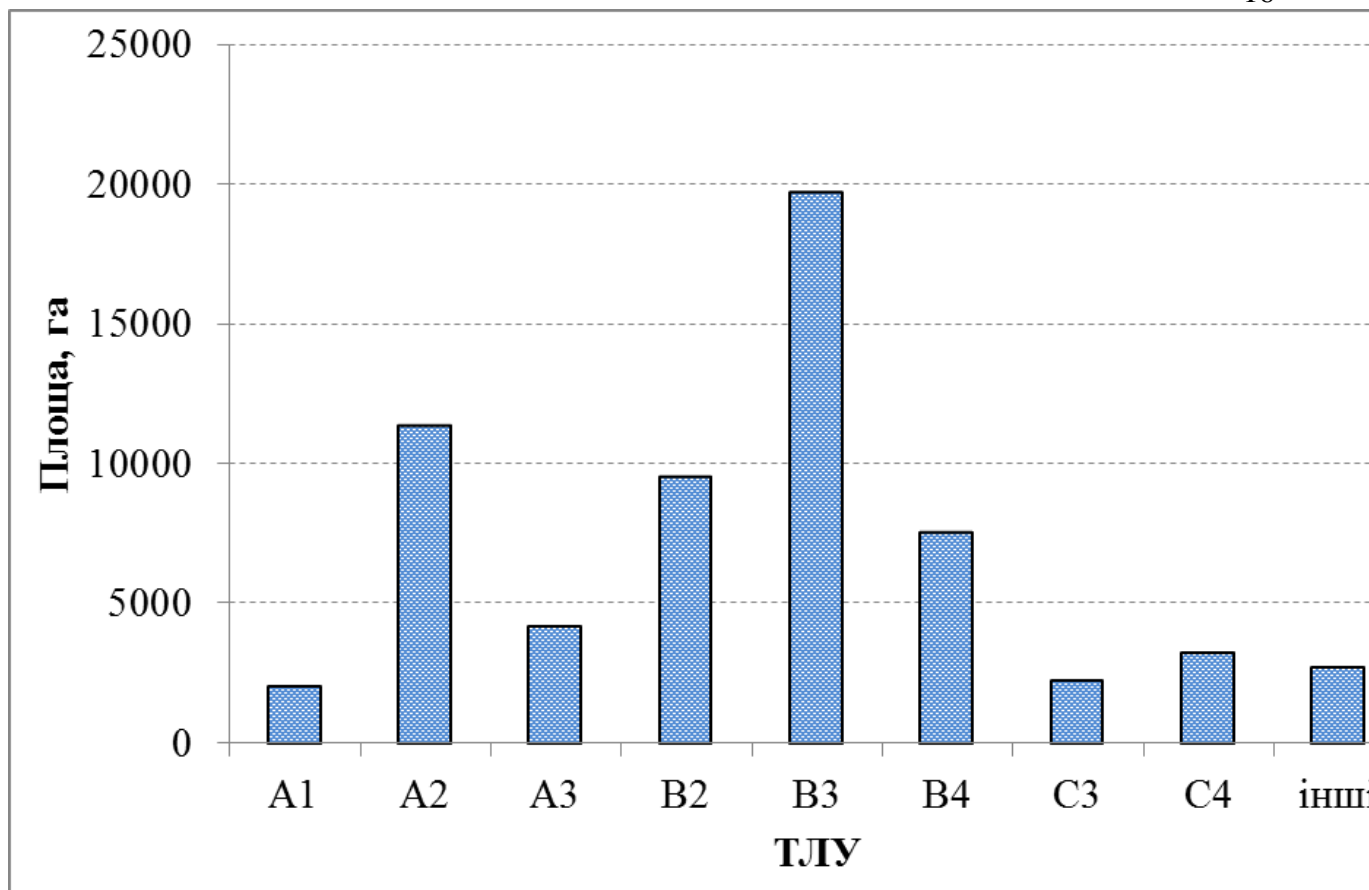
Рис. 4. Розподіл площ непокритих лісом лісових ділянок підприємства

Нелісові ділянки займають 8,033 тис. га площ лісового фонду (11,1 %) і представлені переважно болотами – 6,698 тис. га (83,4 %), ділянками сільськогосподарського призначення – 0,556 тис. га (6,9 %) [2], садибами і спорудами – 0,249 тис. га (3,1 %) та іншими категоріями нелісових ділянок – 0,530 тис. га або 6,6 % (рис. 5).

Рис. 5. Розподіл площ нелісових ділянок підприємства

За ступенем зволоження переважна частина ґрунтів на підприємстві відноситься до свіжих і вологих [6]. Болота охоплюють площі близько 2421 га. Частка ділянок із надмірним зволоженням складає 11,2% площі укритих лісовою рослинністю ділянок. Переважаючими едатопами у дочірньому підприємстві є вологі субори та свіжі бори (рис. 6).

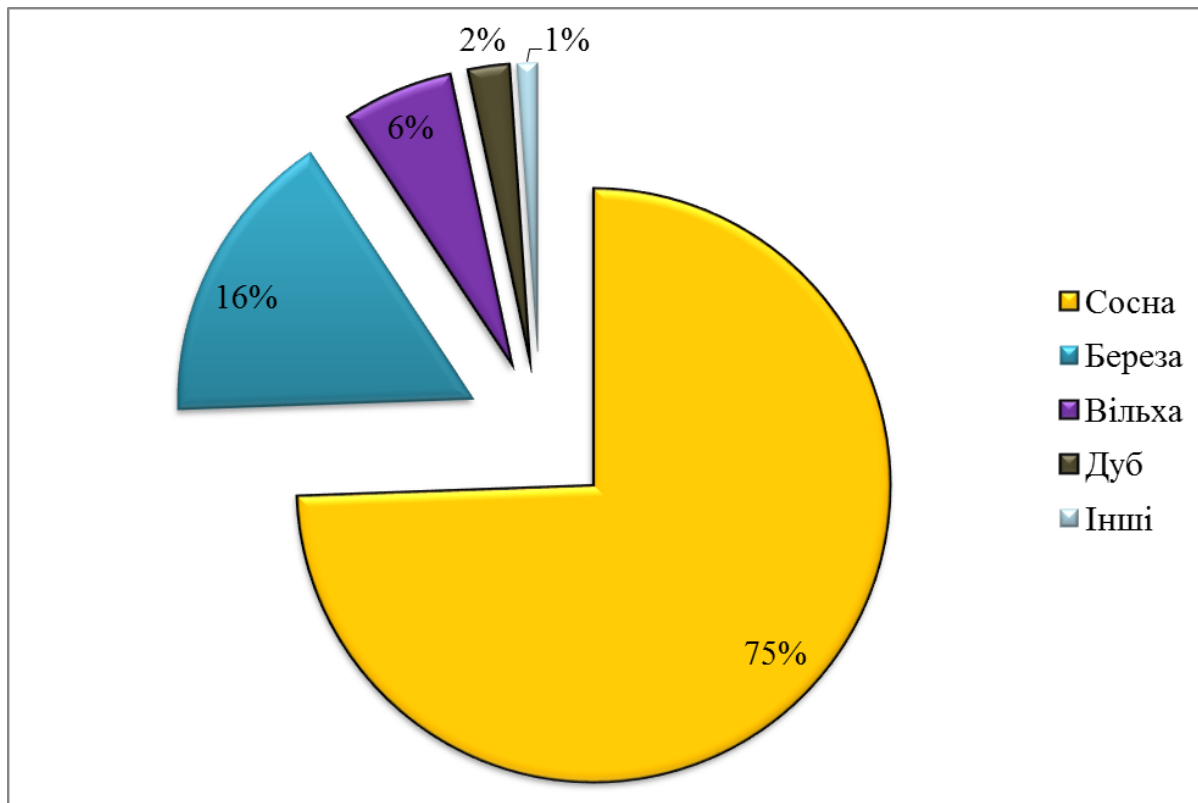
Рис. 6. Типологічна структура лісів підприємства

У породному складі домінують насадження сосни звичайної (75 %), також є досить великі площі з пануванням берези повислої (16 %), дуба звичайного та вільхи клейкої [6] (рис. 7).

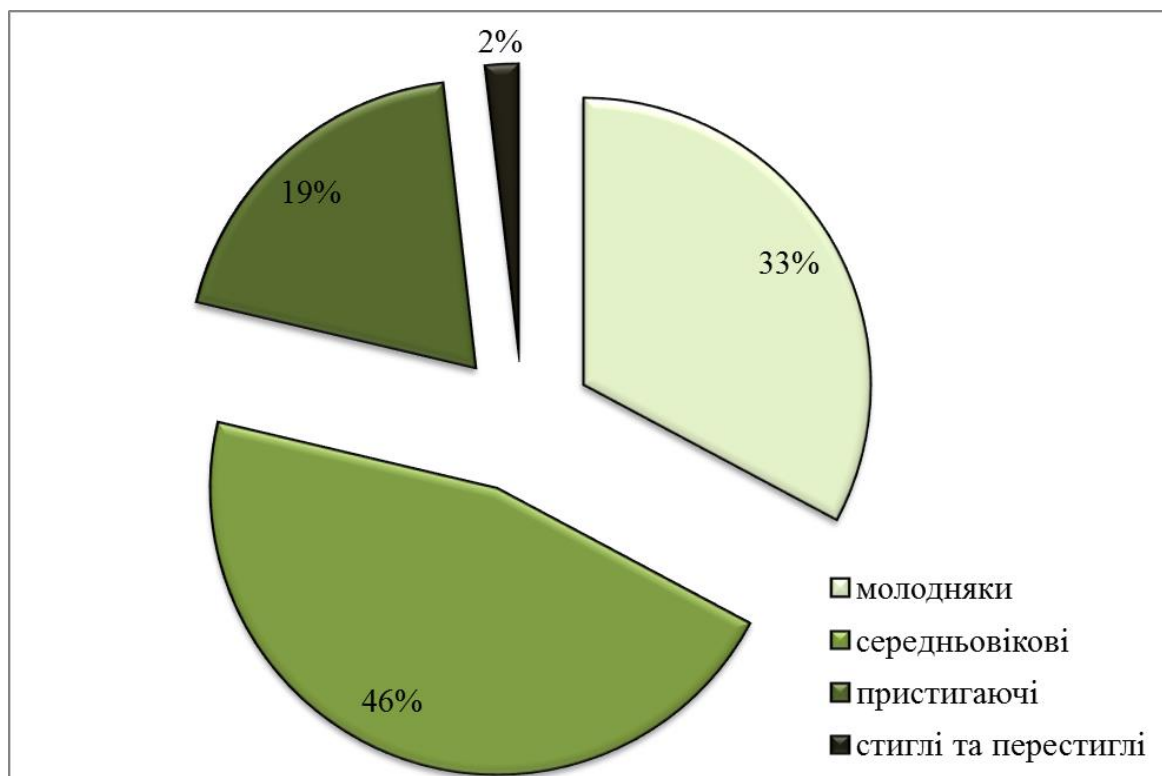
На підприємстві переважають середньоповнотні лісонасадження. За віковою структурою домінують середньовікові деревостани – 46 % і молодняки – 33 % [1] (рис. 8).

Площа та запас стиглих насаджень у порівнянні із даними попереднього лісовпорядкування зросла на 581,6 гектарів і 235,5 тис. м³ відповідно або 13,1 % і 25,5 % [3]. Причинами зміни площі та запасу стиглих і перестиглих насаджень є природний приріст та розвиток насаджень, а також належне проведення запроектованих лісогосподарських заходів [3,7].

Рис.7. Породний склад лісів підприємства

Рис. 8. Вікова структура насаджень

На підприємстві на площі 300,1 гектар наявні низькобонітетні деревостани (V та нижче класу бонітету), що пов'язано зі зростанням даних насаджень у несприятливих типах лісорослинних умов [1] (таблиця 4).

Таблиця 4

Розподіл площ за класами бонітету, га [7]

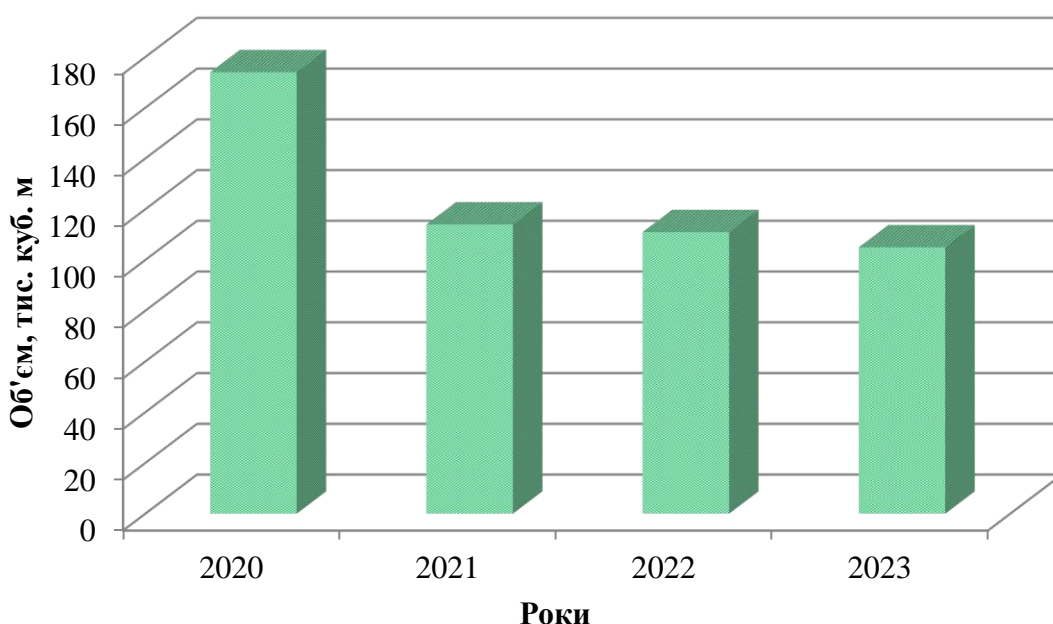
Панівна порода	Класи бонітету								Разом
	Iв	Iа	I	II	III	IV	V	Vа	
СБ	-	-	12,4	63,5	57,0	10,3	-	-	143,2
Сз	52,8	1695,9	17925,5	16075,4	4292,6	784,6	87,8	24,7	40939,3
Сз в ОКГ	9,8	203,3	273,6	86,4	6,2	3,4	-	-	582,7
Яле	-	13,2	0,9	1,7	-	-	-	-	15,8
Дз	-	-	226,8	694,2	256,4	13,8	0,5	-	1191,7
Гз	-	-	0,2	8,7	291,1	-	-	-	300,0
Клг	-	-	3,4	29,5	10,9	-	-	-	43,8
Акб	-	-	10,5	1,3	-	2,9	-	-	14,7
Бп	100,5	465,2	1995,6	6277,1	2461,3	1088,5	171,2	-	12559,4
Ос	-	5,4	25,9	178,1	22,7	2,9	2,3	-	237,3
Влч	-	38,3	279,4	2063,7	794,6	116,1	10,7	-	3302,8
Тб	-	-	-	-	-	12,7	2,4	-	15,1
Тк	-	-	-	-	-	-	0,5	-	0,5
Тч	-	-	-	-	-	12,6	-	-	12,6
Разом	163,1	2421,3	20754,2	25479,6	8192,8	2047,8	275,4	24,7	59358,9

Деревостани з повнотою 0,3-0,4 охоплюють площі понад 1300 га. Наявність лісонасаджень із низькою повнотою обумовлена переважно несприятливими кліматичними та природними факторами, а також пошкодженням деревостанів хворобами та шкідниками [3, 7].

Насадження із головними деревними породами, які не відповідають корінним породам типів лісу, також займають значні площі - 15441,3 га, або 26 % від покритих лісом земель [3, 6].

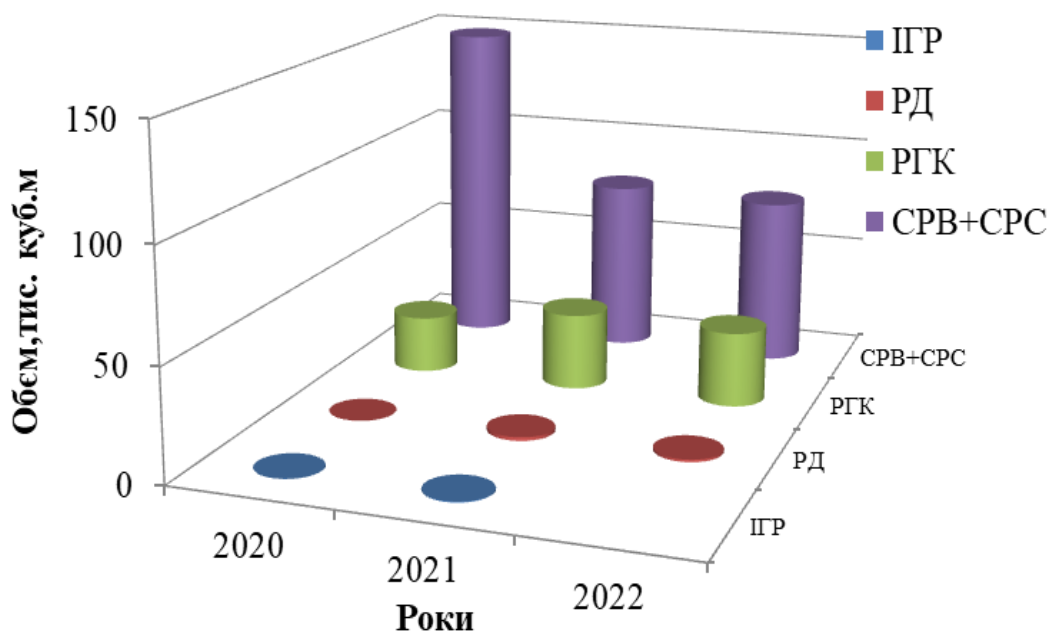
РОЗДІЛ 3. ДИНАМІКА ЛІСОЗАГОТІВЛІ В ЛІСАХ ДП «СЛОВЕЧАНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»

Дочірнє підприємство «Словечанський лісгосп АПК» є найбільш потужним у складі ЖОКАП «Житомироблагроліс» і має найбільші щорічні обсяги лісозаготівлі, які складають за останні 4 роки в межах 111-174 тис. м³ деревини [47]. Протягом 2020-2023 рр. є тенденція зменшення обсягів лісозаготівлі на 36 % (рис. 9).

Рис. 9 Динаміка обсягів лісозаготівлі у 2020-2023 рр

Зменшення лісозаготівлі відбулося головним чином за рахунок скорочення масштабів проведення санітарних рубок. Якщо у 2020 році даними рубками було заготовлено аж 148 тис. м³ деревини (83 % вибіркові і 17 % суцільні санітарні рубки), то у 2022 році заготівля склала близько 76 тис. м³ (21 % вибіркові і 79 % суцільні санітарні рубки) (рис. 10).

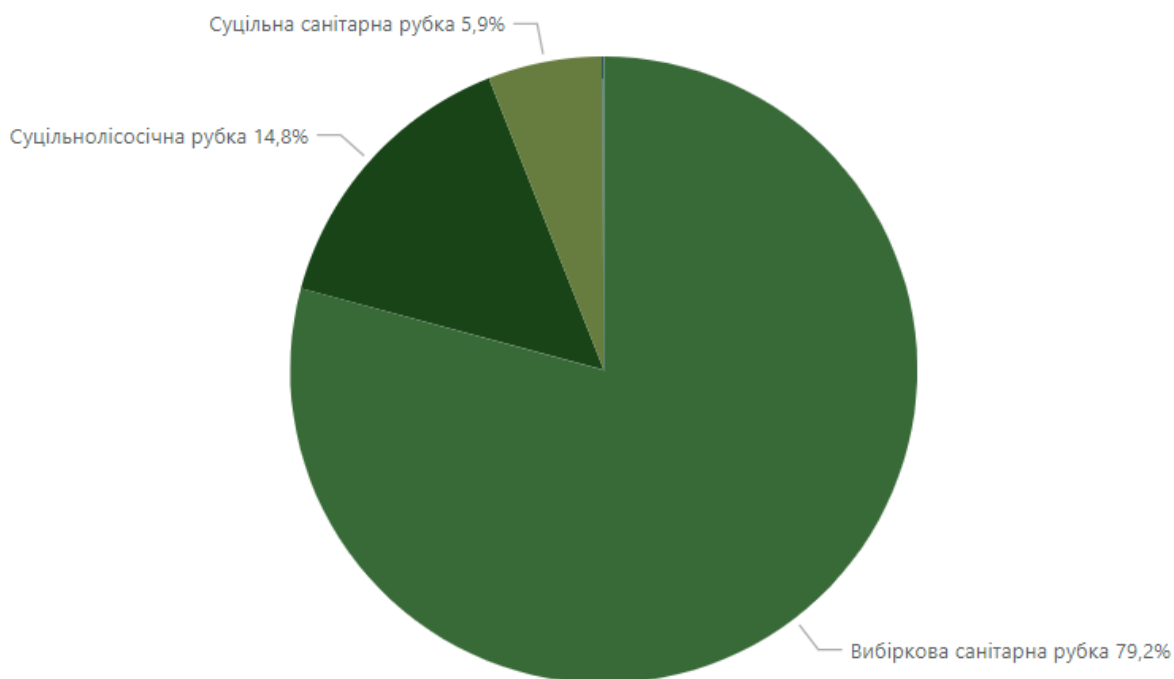

Рис. 10. Структура лісозаготівлі у 2020-2022 рр

Зміна динаміки заготівлі у розрізі санітарних рубок пов'язано, головним чином, зі зміною регламенту проведення даних рубок. Певна динаміка спостерігається і при головному користуванні лісу, яке за три роки збільшилося майже на 24 %.

Розглянемо більш детально структуру лісозаготівлі за окремі роки в розрізі лісництв. У 2020 році 85 % від обсягу заготовленої деревини забезпечувалося санітарними рубками, з яких санітарними вибірковими рубками понад 79 % (рис. 11). При цьому з одиниці площі при вибіркових санітарних рубках в середньому вирубувалося майже 48 м³ деревини з 1 га. Рубки догляду представлені були лише проріджуваннями на незначних площах. З-поміж інших рубок заготівля проводилася лише від розрубання кварталної просіки. Обсяги інших рубок також незначні.

Переважає більшість деревини у 2020 році була заготовлена у Гладковицькому лісництві – 44 % від загального обсягу по підприємстві (таблиця 5).

Рис. 11. Структура лісозаготівлі за видами рубок у 2020 р

Причиною такого значного обсягу лісозаготівель стала потреба у проведенні санітарних рубок викликаних масовими пожежами.

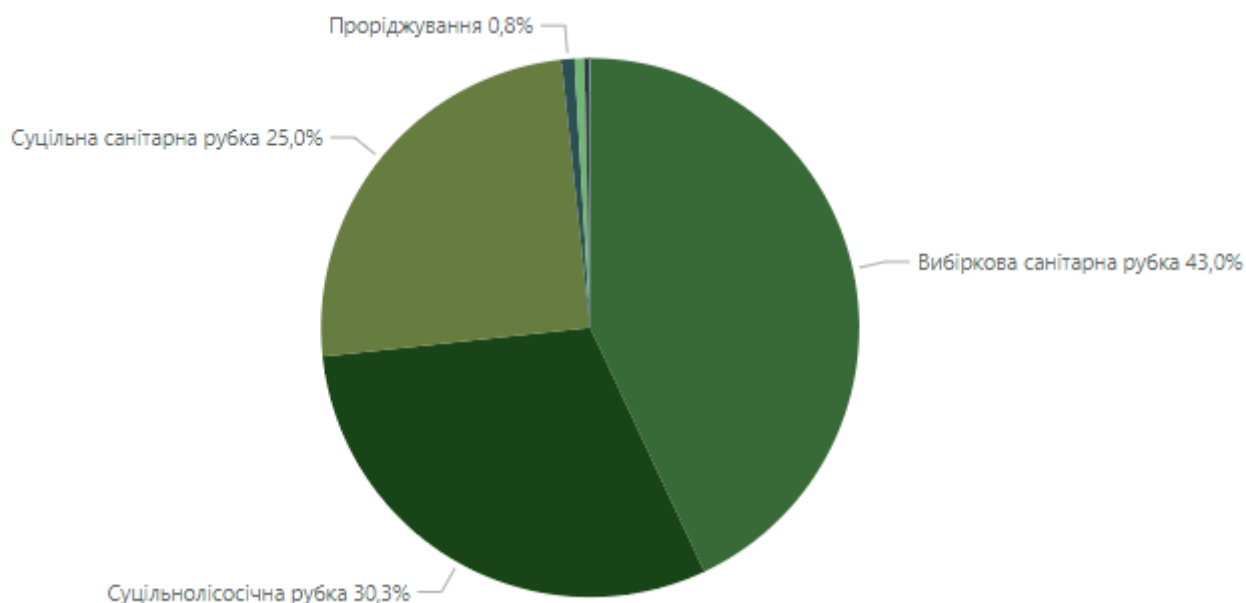
Таблиця 5

Розподіл обсягів лісозаготівлі у 2020 році за структурними підрозділами, м³

Лісництво	Ділова	Дров'яна	Ліквід з крони	Запас всього
Бігунське лісництво	1463	2 766	84	4313
Гладковицьке лісництво	30921	43 422	1 705	76048
Овруцьке лісництво	9837	23 149	723	33709
Перебродське лісництво	1608	2 862	144	4614
Рокитнянське лісництво	2325	7 248	182	9755
Слобідське лісництво	5234	15 972	362	21568
Словечанське лісництво	6934	16 695	460	24089

Вихід ділової деревини при лісозаготівлі варіював від 23 % у Рокитнянському лісництві до 41 % - Гладковицькому лісництві.

У 2021 році у зв'язку зі змінами санітарних правил відбулося зменшення обсягів лісозаготівлі від вибіркової санітарної рубки, натомість майже в 4 рази зросли обсяги проведення суцільних санітарних рубок (рис. 12).

Рис. 12. Структура лісозаготівлі за видами рубок у 2021 р

При цьому варто відмітити, що суттєво зменшилася вибірка деревини при вибірковій санітарній рубці, яка в середньому склала в цьому році 26 м³ деревини з 1 га.

В 2021 році були проведені значно більші обсяги лісозаготівлі від рубок догляду. Лісозаготівля здійснювалася лише від проріджувань та прохідних рубок. Інтенсивність рубок незначна – середня вибірка деревини з 1 га на рівні 17-19 м³. Також значною мірою зросли обсяги лісозаготівлі від інших рубок, серед яких були представлені наступні види: інша господарська рубка, розробка ЛЕП і розрубання кварталної просіки.

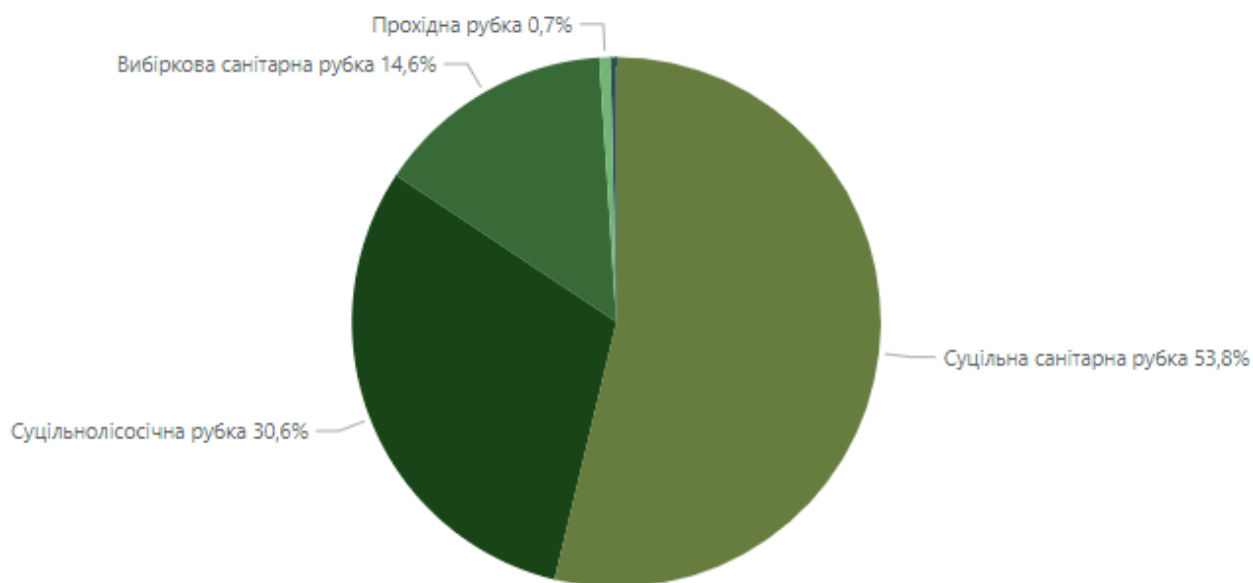
Найбільші обсяги лісозаготівлі відбулися у Гладковицькому та Овруцькому лісництвах – 29 і 22 % відповідно (таблиця 6). Частка ділової деревини від загальної ліквідної маси варіювала від 27 % у Рокитнянському лісництві до 55 % - у Бігунському.

Таблиця 6

Розподіл обсягів лісозаготівлі у 2021 році за структурними підрозділами, м³

Лісництво	Ділова	Дров'яна	Ліквід з крони	Запас Всього
Бігунське лісництво	2392	1 855	84	4331
Гладковицьке лісництво	11632	21 395	685	33712
Овруцьке лісництво	7265	17 859	489	25613
Перебродське лісництво	2348	5 641	217	8206
Рокитнянське лісництво	2551	6 639	239	9429
Слобідське лісництво	4227	11 660	245	16132
Словечанське лісництво	6067	10 675	313	17055

У 2022 році ще більш помітно зросла частка суцільних санітарних рубок (рис. 13).

Рис. 13. Структура лісозаготівлі за видами рубок у 2022 р

Відповідно, майже втричі зменшилися обсяги лісозаготівлі від проведення вибіркового санітарних рубок. При цьому також ще більше зменшилася інтенсивність даних рубок – в середньому вибірка деревини склала лише 14 м³ з 1 га.

У 2022 році простежується збалансування лісокористування в розрізі структурних підрозділів. Порівняно більші обсяги лісозаготівлі відмічені в Словечанському, Слобідському, Овруцькому і Гладковицькому лісництвах (таблиця 7).

Таблиця 7

Розподіл обсягів лісозаготівлі у 2022 році за структурними підрозділами, м³

Лісництво	Ділова	Дров'яна	Ліквід з крони	Запас Всього
Бігунське лісництво	2297	2 690	112	5099
Гладковицьке лісництво	2713	15 130	339	18182
Овруцьке лісництво	4217	15 169	338	19724
Перебродське лісництво	1692	7 269	281	9242
Рокитнянське лісництво	1993	10 890	195	13078
Слобідське лісництво	3027	16 515	272	19814
Словечанське лісництво	4143	21 166	472	25781

Варто відмітити, що у 2022 році відмічена у порівнянні з попередніми роками дещо гірша структура деревини за технічною придатністю. Вихід ділової деревини загалом склав лише 18 %.

ВИСНОВКИ

1. Дочірнє підприємство «Словечанський лісгосп АПК» є найбільш потужним у складі ЖОКАП «Житомироблагроліс» і має найбільші щорічні обсяги лісозаготівлі, які складають за останні 4 роки в межах 111-174 тис. м³ деревини.

2. Протягом 2020-2023 рр. є тенденція зменшення обсягів лісозаготівлі на 36 %. Це відбулося головним чином за рахунок скорочення масштабів проведення санітарних рубок. Якщо у 2020 році даними рубками було заготовлено аж 148 тис. м³ деревини (83 % вибіркової і 17 % суцільної санітарні рубки), то у 2022 році заготівля склала близько 76 тис. м³ (21 % вибіркової і 79 % суцільної санітарні рубки).

3. Зміна динаміки заготівлі у розрізі санітарних рубок пов'язано, головним чином, зі зміною регламенту проведення даних рубок. Певна динаміка спостерігається і при головному користуванні лісу, яке за три роки збільшилося майже на 24 %.

4. Протягом останніх трьох років спостерігається зменшення вибірки деревини при вибіркових санітарних рубках, яка в середньому склала в 2020 році 48 м³ з 1 га, у 2021 році 26 м³, а в 2022 році лише 14 м³ з 1 га.

5. У 2022 році відмічена у порівнянні з попередніми роками дещо гірша структура деревини за технічною придатністю. Вихід ділової деревини загалом склав лише 18 %, у 2021 році цей показник складав по підприємству 32 %, а в 2020 році – майже 34 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Каращук О. С. Характеристика природних умов ведення лісового господарства у ДП «Словечанське ЛГ АПК». Лісівнича освіта і наука у контексті сучасних викликів лісової галузі: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, 23 жовтня 2019 р.) Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 99-100.
2. Каращук О. С. Структура лісового фонду ДП «Словечанське ЛГ АПК». Еко-читання: конференція молодих науковців, студентів та учнів: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, жовтень 2019 р.). Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 49-50.
3. Каращук О. С. Зміни лісового фонду за ревізійний період у ДП «Словечанське ЛГ АПК». Ліс, наука, молодь: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, 20 листопада 2019 р.) Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 98-99.
4. Гусаревич Д., Оніщук Н., Сторож Б., Твардовська М., Яценко О. Технічна придатність заготовленої деревини підприємств ЖОКАП «Житомироблагроліс» Лісівництво, деревообробка та озеленення: стан, досягнення і перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (ДБТУ, 24-25 жовтня 2023 р.). — Харків, 2023. С. 41.
5. Гусаревич Д. Товарна структура заготовленої деревини в ДП «Словечанський лісгосп АПК». Ліс, наука, молодь. Матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. (23 листопада 2023 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 59.
6. Клячківський О., Гусаревич Д. Основні показники лісового фонду ДП «Словечанське ЛГ АПК». Ліс, наука, молодь. Матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. (24 листопада 2021 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 102.
7. [ДП Словечанський лісгосп АПК - Офіційна сторінка \(slovlgapk.com.ua\)](http://slovlgapk.com.ua)
8. Бондарук Г.В., Лавров В.В. Місце України на європейському ринку лісової продукції та перспективи розвитку під впливом сертифікації лісів. Наук. вісник УкрДЛТУ. 2004. Вип. 14.2. С. 103–109.

9. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід // А.А. Строчинський, С.М. Кашпор – К.: НАУ, 2007. – 25 с.
10. Модели роста и продуктивность оптимальных древостоев // А.А. Строчинский, А.З. Швиденко, П.И. Лакида. – К.: УСХА, 1992. – 144 с.
11. Лісовий кодекс України // Лісовий і мисливський журнал, №2 / 2006. – 15 с.
12. Лісовець А. А. Аналіз товарної структури деревини від санітарно-вибіркових рубок у дубових деревостанах Мохначанського лісництва ДП «Скрипаївське НДЛГ»: кваліфікаційна робота бакалавра: спец. 205 – Лісове господарство; наук. кер. В. В. Назаренко. Харків: ДБТУ, 2023. 83 с.
13. Сетак Я. Р. Товарна структура заготовленої деревини при рубках головного користування в ДП «Житомирське ЛГ» : кваліфікаційна робота : спец. 205 "Лісове господарство" / Поліський нац. університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. керівник Ю. В. Сірук. – Житомир, 2021. – 33 с.
14. Колишніх М. Д. Деревинознавство і лісове товарознавство: [підручник] / М. Д. Колишніх, А. Ф. Горбенко та ін. – Мінськ : Вища школа, 1989. – 279 с.
15. Лакида І. П. Оновлені моделі та таблиці сум площ поперечних перерізів і запасів повних ясенових деревостанів / Лакида І. П. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.11. – С. 50-54.
16. Інструкція по обліку продукції лісозаготівель, лісопилення і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України: наказ Держкомлісгоспу України від 19 грудня 2003 р. № 205.
17. Вороніна В. Л. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції [Електронний ресурс] / В. Л. Вороніна. – 2013.
18. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] / Н. С. Заокіпна // Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. – 2013.

19. Кашпор С.М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень. Науковий вісник НАУ. 2008. № 17. С. 265-268.
20. Хомюк, П. Г., Осадчук, Л. С., & Портах, С. В. (2021). Становлення та особливості застосування нормативів з таксації товарної структури запасів деревостанів і заготовлених круглих лісоматеріалів. *Науковий вісник НЛТУ України*, 31(3), 14-21. <https://doi.org/10.36930/40310302>
21. Бугайов С. М. Товарна структура вільхових деревостанів Лівобережного Лісостепу України. 2017. № 1. С. 185-193
22. Кашпор С. М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень / С. М. Кашпор // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 1999. – Вип. 17. – С. 265– 268
23. Пастернак В. П. Таксаційна будова стиглих порослевих дубових деревостанів Лівобережного Лісостепу / В. П. Пастернак, О. А. Слиш, О. А. Гірс // Науковий вісник НУБіП України. – 2015. – Вип. 219. – С. 49–55.
24. Слиш О. А. Оцінка сортиментно-гатункової структури дубових деревостанів з використанням сучасних технологій / О. А. Слиш, М. В. Любчич, М. І. Букша // Вісник ХНАУ імені В. В. Докучаєва. Серія: «Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство». – 2016. – № 2. – С. 134–141.
25. Гриник Г. Г. Лісівничо-таксаційні особливості та динаміка складу гірських букняків Українських Карпат. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.3. С. 22-39.
26. Задорожний А.І. Структура надземної фітомаси букових і ялинових деревостанів Полонинського хребта Українських Карпат. автореф. дис. канд. с.-г. наук: 06.03.02 / Задорожний А. І. ; Держ. ВНЗ "Нац. лісотехн. ун-т України". Львів, 2021. 24 с.
27. Алексійчук Ю. А. Моделі товарної структури стиглих та перестійних соснових насаджень Полісся України / Ю. А. Алексійчук // Аграрна наука і освіта. – 2005. – Т. 6, № 5–6. – С. 122–125.

28. Алексійчук Ю. А. Основні закономірності розподілу діаметра у стиглих та перестійних соснових насадженнях / Ю. А. Алексійчук // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2005. – Вип. 83. – С. 161–169.
29. Авраменко В.Г., Оніщук Н.С., Симончук С.І., Стельмах А.В., Панчук А.В., Моргун О.А. Технічна придатність заготовленої деревини в межах Житомирської області «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» (9 листопада 2023 р.) 77-а Всеукраїнська студентська науково-практична конференція. – Київ: НУБіП України, 2023. С. 66.
30. Строчинський А.А. Моделі розмірно-якісної структури об'єму стовбурів основних лісоутворювальних порід : монографія / Строчинський А. А., Кашпор С. М., Поляков О. В. – К.: НАУ, 2007. – 14 с.
31. Строчинський А. А. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід : монографія / А. А. Строчинський, С. М. Кашпор. – К.: НАУ, 2007. – 25 с.
32. Shakhman I.A., Bystriantseva A.N. Assessment of Ecological State and Ecological Reliability of the Lower Section of the Ingulets River. *Hydrobiological Journal* Volume 53, Issue 5, 2017. – P. 103–109.
33. Лаврик В.І. Методи математичного моделювання в екології. – К.: Видавничий дім "КМ Академія", 2002. – 203 с.
34. Строчинський А.А. Нормативи товарності запасу вирубуваної частини деревостанів / А.А. Строчинський, С.М. Кашпор, Л.М. Березівський // Аграрна наука і освіта. – 2000. – № 1. – С. 125–132.
35. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід. – К., 2007. – 25 с.
36. Малишева А. В. Аналіз сортиментної структури деревини від рубок головного користування та її реалізація у ДП «Вовчанське ЛГ»: кваліфікаційна робота бакалавра: спец. 206 – Лісове господарство; наук. кер. Ю. М. Біла. Харків: ДБТУ, 2023. 87 с.

37. Слиш О.А. Досвід застосування програмно-технологічного комплексу Field-Map при відведенні лісосік у ДП «Конотопське ЛГ» / О.А. Слиш, В.Ю. Яроцький // Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». – 2012. – Вип. 171. Ч. 3. – С. 84–90.

38. Свинчук В.А. Особливості форми та повнодеревності стовбурів сосни звичайної в штучних деревостанах Полісся України / В.А. Свинчук // Науковий вісник НАУ. – 2005. – Вип. 83: Захист лісу. – С. 182–188.

39. Дзик В.Д. Форма і повнодеревність стовбурів липи серцелистої Чернівецької області / В.Д. Дзик, С.М. Кашпор // Науковий вісник НУБіП України – 2010. – Вип. 147. – С. 209–214.

40. Савич Ю. Н. Особенности роста сосновых культур в свежих суборях Полесья и Лесостепи : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. с.-х. наук : 06.03.02 «Лесоустройство и лесная таксация» / Ю. Н. Савич. – К., 1965. – 22 с.

41. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню / Отв. Ред. К.Е. Никитин. К.: Урожай, 1984. 630 с.

42. Биковський Б. Ю. Аналіз лісозаготівельного виробництва в ДП «Шепетівське ЛГ» : кваліфікаційна робота : спец. 205 «Лісове господарство» / Поліський національний університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. кер. Т. М. Іванюк. - Житомир, 2022. - 31 с.

43. Кучинська В. С. Аналіз лісокористування деревними ресурсами в умовах ДП «Рафалівське ЛГ» Рівненської області : кваліфікаційна робота : спец. 205 "Лісове господарство" / Поліський нац. університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. керівник Ю. В. Сірук. - Житомир, 2022. - 33 с.

44. Любчич М. В. Обґрунтування принципів відбору модельних дерев для встановлення сортиментно-гатункової структури деревостанів / М. В. Любчич, І. Ф. Букша, В. П. Пастернак // Лісівництво і агролісомеліорація. – 2008. – Вип. 114. – С. 74–79.

45. Поляков О. В. Адаптивна промислова сортиментация лісосічного фонду : практичні рекомендації / О. В. Поляков, М. О. Поляков // Науковий вісник Національного аграрного університету. Зб. наукових праць. – 1999. – Вип.17. – С. 345–348.

46. [Лісорубні квитки \(ukrforest.com\)](http://ukrforest.com)

47. Авраменко В., Клячківський О., Левицький О., Остапенко Ю. Цвига А. Динаміка лісозаготівлі у підприємствах ЖОКАП «Житомироблагроліс». Лісівництво, деревообробка та озеленення: стан, досягнення і перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (ДБТУ, 24-25 жовтня 2023 р.). — Харків, 2023. С. 22.